

2011. május 10. kedd
 Márk evangéliuma 3,22–35

Dr. Vladár Gábor

Jézust Belzebub szövetségesének mondják

^{3,22}Az írástudók pedig, akik Jeruzsálemből jöttek le, azt mondták, hogy Belzebub van benne, és hogy az ördögök fejedelmének a segítségével űzi ki az ördögöket. ^{3,23}Jézus odahívta őket, és példázatokban szólt hozzájuk: "Hogyan űzheti ki a Sátán a Sátánt? ^{3,24}Ha egy ország meghasonlik önmagával, nem maradhat meg az az ország; ^{3,25}és ha egy háznép hasonlik meg önmagával, az a háznép sem maradhat meg. ^{3,26}Ha tehát a Sátán önmaga ellen támadt, és meghasonlott, akkor szintén nem maradhat meg tovább, hanem vége van. ^{3,27}Viszont senki sincs, aki egy erős ember házába hatolva el tudná rabolni annak javait, hacsak előbb meg nem kötözi azt az erős embert; akkor kirabolhatja a házát." ^{3,28}"Bizony, mondom néktek, minden bűn meg fog bocsáttatni az emberek fiainak, még a káromlások is, bármennyi káromlást szólnak, ^{3,29}de ha valaki a Szentlelket káromolja, az nem nyer bocsánatot soha, hanem vétkes marad bűne miatt örökké." ^{3,30}Azt terjesztették ugyanis, hogy tisztátalan lélek van benne.

Jézus igazi rokonai

^{3,31}Ekkor megérkeztek anyja és testvérei; kint megállva beküldtek hozzá, és hívták őt. ^{3,32}Körülötte pedig sokaság ült, és szóltak neki: "Íme, anyád, a fivéridek és nővéridek odakint keresnek téged!" ^{3,33}De ő így válaszolt nekik: "Ki az én anyám, és kik az én testvéreim?" ^{3,34}És végignézve a körülötte körben ülőkön, így szólt: "Íme, az én anyám és az én testvéreim. ^{3,35}Aki az Isten akaratát cselekszi, az az én fivérem, nővérem és az én anyám."

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

1. Az egységet érdemes – bibliaolvasó kalauzunk felosztásától eltérően – a 3,20-szal kezdeni, mivel a 20–21.v. és a 31–35.v. szoros összetartozása egyértelmű, a 22–30.v. pedig látható módon a két egység közé ékelődött szakasz. A három alegység témája: a. 3,20–21: Jézust el akarják fogni a hozzátartozói, mivel úgy vélik, hogy megzavarodott az elméje; b.

3,22–30: a Jeruzsálemből érkező írástudók azzal vádolják, hogy a Sátánnal kötött szövetséget, neki köszönheti a csodatételeit; c. 3,31–35: Kik Jézus igazi rokonai? – Az exegézis során csak az a. és c. alegységekkel foglalkozom, egyrészt a két szakasz összefüggése miatt, másrészt a b. alegység, noha összefügg az előtte és utána lévő alegységekkel, mégis olyan nagy szakasz, amely önálló vizsgáldóást igényelne.

2. Jézus újra „otthon” van (*erkebetai eis oikon*), ami az evangélista szóhasználatában Péter kapernaumi házat jelenti. Érkezésének hírére nagy tömeg gyülekezett össze, úgyhogy Jézus és tanítványai még enni sem tudtak, mivel olyan sokan ostromolták őt kérdéseikkel, nyomorúságaikkal, vagy kértek tőle segítséget. Kapernaumi tartózkodásának híre eljutott a közeli Názáretbe is. Ekkor megjelentek az „övéi” (*hoi par'auton*), vagyis – ahogyan a 3,31kk-ből kiderül – a rokonai: anyja és testvérei. Szerették volna őt Názáretbe hazavinni, mert úgy gondolták, hogy „megzavarodott” (*eksesté*, a görög kifejezést nem érdemes szépíteni, de mégse legyen a német „ausser sich geraten”, esetleg még: „nincs eszénél”). A családnak ez az ítélete rendkívül kemény, úgyannyira, hogy a későbbi szövegvariánsok gyakran „szépíteni” akarták ezt a kifejezést, mert nem tartották a Megváltóhoz méltónak. Pedig valamennyi evangélium egységes abban, hogy Jézus földi szolgálatát értetlenséggel fogadták a testvérei (Jn 7,5). Ugyan anyjáról azt írja Lk 2,19, hogy Mária „mindezeket a szavakat (ti. a pásztorok által hozott angyali híradást) megőrizte, és forgatta a szívében”, de valószínűleg csak a feltámadott Úr megjelenése indította Jakabot és a családot a Krisztus-hitre (vö. 1Kor 15,7; ApCsel 1,14).

3. Mi válthatta ki a családban ezt a kemény véleményt? Amikor Keresztelő János keresztelni kezdett a pusztában, Jézus csatlakozott hozzá (Mk 1,9k). Pedig apja halála után (az evangéliumok Jézus messiási tevékenysége során már nem említik Józsefet, nyilván meghalt ez idő tájt) elsőszülöttként neki kellett volna gyakorolnia a családfői feladatokat. Keresztelő János keresztése után azonban elhagyta az atyai házat és

kharizmatikus vándorprédikátorként járta Galilea városait és falvait. Gyakran súlyos összeütközésbe került a farizeusokkal és írástudókkal, akik elhatározzák a megölését. Szinte kötelességüknek tartották tehát a családtagok, hogy ezt a magatartást „zavarodottságával” magyarázzák, és a saját érdekében/érdekükben minél hamarabb hazavigyék.

A jelenet a 31kk-kel folytatódik. A családtagok, anyja és testvérei, Simon Péter kapernaumi háza előtt állnak, de a tömeg miatt nem tudnak Jézus közelébe jutni. Ezért tudatják vele, hogy itt vannak és szeretnének vele beszélni. Jézus azonban elutasítja családtagjainak kérését azzal, hogy új, most alakuló családjára utal. Itt nyilván a házban körülötte egybegyűlt tanítványaira gondol. A szakaszt lezáró mondat (35.v.) elveszi az erősnek tűnő tanítvány/rokon ellentét élet: bárki lehet Jézus testvére, vagy anyja, de ennek az a feltétele, hogy cselekedje Isten akaratát. Jézus tehát e szavakkal nem a tanítványi kör életét írja le (nem egy „nagy, boldog családról” beszél), nem is a családjával szemben vállal konfliktust a tanítványai mellé állva, hanem a tanítványi léttel szemben támasztott igényét fogalmazza meg.

4. Tehát már ez az utolsó, szakaszáró mondat is figyelmeztet minket az árnyalt értelmezésére. A magyarázatok nagy része ugyanis egyszerű „családkritikát” olvas ki a szakaszból, mivel így valóban könnyebb megérteni, miért szakítanak a családdal azok, akik Jézus követésére szánják el magukat. Márk evangélista azonban nem valami kínos családi konfliktust kíván itt bemutatni. Semmi rendkívüli nincs abban, hogy az emberek Jézust rosszul, vagy nem egészen értik. Ez alól saját családja sem volt kivétel. Sőt, egészen érthető a családtagok magatartása, amikor keresik őt. Nyilván, a család hírnevének nem tett jót Jézus magatartása – ezért érthető, ha úgy vélekednek róla, hogy nincs eszénél (3,21). De hasonló élességgel mondanak róla véleményt az írástudók is, amikor azzal vádolják, hogy az ördöggel áll szövetségben, ezért tud csodákat tenni (3,22). Tehát „az övéi” nem értik, a teológiai szakemberek még kevésbé, viszont a „sokaság” (a tanítványokhoz hasonlóan) hallgat rá (3,9.20.32). Ezért az egyetlen gesztusért emeli őket Jézus „rokoni rangra” (3,34). Az alapvető kérdés tehát ez: meg lehet-e érteni Jézust, vagy szükségszerűen félreértik őt? Azt olvasuk: „anyja és testvérei...kint megállva” (3,31). Ezt a jelenetet valószínűleg nem csak téri vonatkozása miatt kell látnunk: aki kívül áll, az nem hall és nem ért (vö. Mk 4,11).

Ahol a hitnek súlyos, külső körülményeket kell legyőznie, ott radikálisabb döntéseket kell hozni, és ezért könnyebben alakulnak ki konfliktusok a szűkebb környezettel, a családdal szemben. Mk 10,30 az üldözések közepette mindig erőt és vigasztalást jelentett a keresztyének számára. Kálvin, aki jól ismerte francia hittestvérei nyomorúságából, hogy mibe kerül a Krisztus-hitvallás, ezt írja: „Krisztus azonban a testi és vérbeli rokonságot leszállítva igen üdvös tanításba fog, mikor a tisztelet ugyanazon fokra állítja valamenyny tanítványát s minden hívőt, mintha ezek volnának vérbeli rokonai között az első, sőt anyjának és testvéreinek helyébe helyezi őket”... majd később: „Nincs szentebb köteleke a rokonságnak a lelki köteleknél”.¹ Abban nyilvánvalóan egyet kell értenünk Kálvinnal, hogy a család apoteózisa az I. parancsolat megszegése volna. A család intézményét azonban nem kell leértékelni azért, hogy láthassuk a lelki rokonság súlyát és értelmét. Mindenesetre Jézus családtagjainak viselkedése teljességgel érthető. Miért is viselkedtek volna másképpen? Maga Jézus is mindig pozitívan értékelte a családot (Mk 7,8–13; 10,1–12). A „háznép” (*oikos*) az első keresztyén gyülekezetek alapvető egysége volt. Szakaszunk középpontja ezért nem annyira a 3,31–32, hanem a 3,34–35.v. E szakasz evangéliumi üzenete: Jézus váratlanul és meg nem érdemelt módon testvérekké tesz embereket azzal, hogy önmagát testvérként felajánlja nekik. Ezzel a köré gyülekező „sokaságból” (*okhlos*) embereket emel ki, és a családtag rangjára emeli őket.

Az igehirdető számára mindez figyelmeztetés: nem szükséges, sőt, nem is szabad a családi kötelék jelentőségét leértékelni azért, hogy a Krisztus-követés, a „lelki rokonság” életmentő jelentőségét kidolgozhassuk. De ugyanúgy óvakodnunk kell a „szent család” apoteózisától is. Juttassuk érvényre a perikópa bibliai realizmusát!

¹ KÁLVIN: *Evangéliumi Harmónia*, Székelyudvarhely, 1942, II, 129. Szabó A. ford.

Prédikációvázlat
Familia Dei

„Aki az Isten akaratát cselekszi, az az én testvérem és az én anyám” (Mk 3,35)

Egy olyan társadalomban, amelyben a házasság, a család hagyományos formái kezdenek felbomlani (a folyamat jelszavai: „patchwork”-családok, „életszakasz-közösségek”, „single-atomok”, „szinkronizált magányok” stb.), különösképpen is fontos a megtartó közösségek bibliai alapjainak keresése. Felolvasott történetünk provokációnak tűnik. Vajon Jézus is a családi közösségeket rombolná magatartásával és szavaival?

1. A lelki és vérségi kötelékek

Az evangéliumok bizonyágtétele szerint Krisztus Urunk a vele való közösséget a vérségi-családi kötelékek fölé helyezte. A tanítását hallgató emberekre mutatva mondja az őt izgatottan kereső és menteni akaró családtagjainak: „Íme, az én anyám és az én testvéreim!” (Mk 3,34). Úgy tűnik, hogy Jézus küldetése éles határvonalat húz a családon belül: „Azért jöttem, ...hogy az embernek ellensége legyen az ő háza népe” (Mt 10,36). Súlyos szavak ezek, amelyek számolnak a Krisztus-követés következményeivel. Mert akit ő „testvérenek” nevez, az Ábrahám módjára kiszakad földi kötöttségeiből, hogy elinduljon a mennyei haza felé. Ugyanaz a Jézus Krisztus mondja most: „aki az Isten akaratát cselekszi, az az én fiútestvérem, nőtestvérem és anyám” (Mk 3,35). Csak úgy lehetünk Jézus Krisztus testvérei, ha vele együtt hajlunk meg a mennyei Atya akaratát előtt. Ahol pedig a hitnek külső körülményeket kell legyőznie, ott sokszor radikális döntéseket kell hoznia, és ezért könnyebben alakulhatnak ki konfliktusok a szűkebb környezettel, a családdal szemben is.

2. Familia Dei

Ez a gondolat teljesen igaz, Krisztussal való testvéri közösségnek azonban más következményei is vannak. Krisztus nem lerombolni akarja a testvéri, a családi kötelékeket, hanem gyógyítani. Felolvasott szakaszunk sem családi konfliktuskezelés. Főképpen nem takarózhatunk vele: „lám, a "szent családban" sem ment ez másképpen, mint ahogyan nálunk!” Jézus a családot, a maga családját is Isten szemével nézte. Szerette őket, de nem „imádta”, hanem pozitívan értékelte (Mk 7,8–13; 10,1–12). Mennyei küldetésének megkezdésekor sok vonatkozásban eloldódik tőlük és ezt megköveteli tanítványaitól is. Ez végső soron minden családban felnőtt ember életútja. A család intézményét azonban nem értékelte volna le csak azért, hogy megmutassa a lelki rokonság súlyát és értelmét. Mindenesetre: családtagjainak viselkedése teljesen érthető. Miért is viselkedne a féltő és felelős anyai, vagy testvéri szeretet másképpen? E szakasz evangéliumi üzenete ezért: Jézus váratlanul és meg nem érdemelt módon testvérekké tesz bizonyos embereket azzal, hogy önmagát testvérként felajánlja nekik, és a családtag rangjára emeli őket. Megborzonghat a lelkünk amikor halljuk Urunk szavát: „az az én testvérem és az én anyám”. Jézus nem „árvagyerekként” hagyott itt bennünket (vö. Jn 14,18), hanem velünk akar lenni (Jn 14,23).

Nem vagyunk immár „jövvények és zsellérek”, hanem a szentek „polgártársai” és Isten háznépének tagjai (Ef 2,19kk.).

Hazánkban az utóbbi évtizedekben számtalan ifjúsági közösség jött létre, mert a fiatalok úgy érezték, hogy Krisztus hívó szava nekik szóló parancs. De éppen e fiataloknak kell tudniuk: az Atya akaratát magába foglalja a szülők tiszteletét és a család szeretetét is. Jézus nem azt mondja, hogy mi leszünk legszűkebb környezetünk ellenségeivé, hanem számol azzal az esetleges következménnyel, hogy legközvetlenebb környezetünk fordul velünk szembe. De a mi feladatunk ekkor is Isten akaratának teljesítése, a szülők szeretése, a róluk való gondoskodás. Mások gyűlölete, vagy az emberek megvetése ugyanis még soha senkit nem vitt közelebb Istenhez, hanem csak a Krisztus szeretete. Az elhívás szenvedéssel jár, de ez elsősorban az elhívottak szenvedését jelenti, és nem azt, hogy szüleinknek fájdalmat okozunk. Elhívásunk valóságának egyik mércéje éppen az, hogy milyen kapcsolatban vagyunk önmagunkkal és a velünk egy fedél alatt lévőkkel: utat jelentünk-e Krisztushoz, vagy akadályt.

3. Testvériség az egyházban

János evangélista a „testvér” kifejezésnek egy új összetevőjét villantja fel, amikor a Jézus és a „szeretett tanítvány” közötti kapcsolatra utal. Eszerint Krisztus Urunk különösképpen is kitüntette a tizenkettő egyikét szeretetével. Azt a tanítványt, aki az utolsó vacsora alkalmával mellette telepedett asztalhoz, Jánost (Jn 13,23). János éppen az Úr iránti lobogó szeretetével érdemelte ki, hogy a kereszten függő, búcsúzó Megváltó órá bízta édesanyját (Jn 19,26k). János lép a távozó Fiú helyére, hogy gondoskodjék az édesanyjáról. Tehát nem Pétert, az apostolfejdelmet bízta meg az Úr ezzel a feladattal, és meglepő módon nem is

Jakobot, az Úr testvérét. Így a szeretett tanítvány csendes társa lesz az Úr testvéreinek, a testvériség „helytartója” és egyúttal szépen kiegészíti az apostolfejedelmet is. Amikor húsvét hajnalán Péter és János együtt szalad az üres sírhoz, akkor a könnyűléptű fiatalabb megelőzi a nehézkesebben futó idősebbet (Jn 20,4). De a sírhoz érve megáll a sírkamra bejáratánál, és megvárja Pétert, aki megérkezve bemegy és mindent ellenőriz. János csak ezután lép a sírkamrába és „lát és hisz” (20,8). A Tibériás-tengernél ugyancsak ő az, aki a hajnali derengésben felismeri a parton álló Megváltót, és szinte félve mondja Péternek: „Az Úr az!” (Jn 21,7). Miután a feltámadott Úr megvendégeli fáradt tanítványait, és az őt háromszor megtagadó Péter háromszor is megvallja az Úr iránti szeretetét, Krisztus feladattal bízva meg a bűnbánó apostolfejedelmet: „Legeltesd az én bárányaimat! Őrizd az én juhaimat!” (Jn 21,15.16).

Sokszor úgy értelmezték a keresztyénség történelme során e két tanítvány közötti sajátos különbséget, mint a bárányok legeltetésével megbízott hivatalos egyház és a Jézus kebelén pihenő szeretet-egyház között kezdettől fogva meglévő, sokszor nem feszültségektől mentes kapcsolat kifejeződését. Bárhogyan is legyen, egy bizonyos. Csak a Fiú iránti lángoló szeretet érdemesíttetik arra, hogy feladatot kapjon. Az ilyen szeretetre bízva rá Jézus az édesanyját. A hivatalos egyház és a szeretet egyháza mindig együtt fut az emberi történelem során. A szeretet nem hordoz terheket, könnyűléptű, hamar célhoz ér. A hivatal nehéz ruhákba öltözve, méltósággal és terhekkel megrakodva fut, de végül ő is megérkezik. A szeretet megáll a titok kapuja előtt, a hivatal belép és vizsgálódik. A szeretet térdre hull és imád, azonnal felismeri a megjelenő Urat. A hivatal csak a szeretet ösztönzésére mozdul, és csak a bűnbánat könnyeiben megfürödve nyerheti el megbízását. A szeretet csendben és egyszerűen követi az Urat, útjai a mindent kifürkészni akaró és tudni vágyó hivatal előtt sokszor rejtve maradnak. Krisztus tartja fölötte áldó kezét, ezért maradhat meg az idők végezetéig. A hivatalos egyház és a szeretet egyháza mégis összetartozik, egy családot alkot. Alkalmanként feszültségbe kerülhetnek egymással, mégis tisztelniük kell egymást, teret és lehetőséget adva egymásnak, hiszen mindkettőre ugyanazon Úr vigyáz, aki magát testvérünknek vallotta.